

SLOTVERKLARING PARLEMENTAIR OVERLEG KONINKRIJKSRELATIES

16 tot en met 20 juni 2008 te Den Haag

Leden delegatie Staten van Aruba

Mevr. drs. M.G. Ras; Voorzitter Staten, voorzitter delegatie, MEP

Mr. J.E. Thijsen; ondervoorzitter delegatie, MEP

Ir. R.M. Maduro; MEP

V.E. Jr. Arends; MEP

K.S. Jong; MEP

M.F. Werleman; MEP

Mr. M.G. Eman; AVP

Mr. drs. A.L. Dowers; AVP

O.B. Sevinger; AVP

Mevr. mr. M.H.J. Kock; MPA

Dr. A.R. Lampe; RED

Griffier:

Mevr. mr. J.A. Bastien-Sherman Bac.

Leden delegatie Staten van de Nederlandse Antillen

P.J. Atacho; Voorzitter Staten, voorzitter delegatie, PAR

Drs. G.T. Sulvaran; ondervoorzitter delegatie, PAR

Ir. G.R. Caldera; FOL

Mr. N.G. Navarro; Forsa Korsou

Mevr. E.M.D. Eisden; MAN

D.A.S. Lucia; PNP

R.T. Booi; UPB

P.J. Kroon; UPB

E.L. Labega; DP-St. Maarten

R.C. Zaandam; DP-St. Eustatius

J.R. Hassell; WIPM

Griffier:

Mevr. mr. D.M.C. Lai-Promes

Leden delegatie Staten-Generaal Koninkrijk der Nederlanden

Leden Eerste Kamer

Mevr. drs. M.Y. Linthorst; ondervoorzitter delegatie, PvdA

Drs. H.A. Doek; CDA

Mevr. dr. S.C. van Bijsterveld; CDA

Drs. G.H. Terpstra; CDA

Generaal-majoor der mariniers b.d. F.E. van Kappen; VVD

Mevr. mr. I.Y. Tan; PvdA

Mevr. dr. G.H.M.M. ten Horn; SP
Mevr. mr. A.C. Quik-Schuijt; SP
Prof. dr. ir. E. Schuurman; CU
Mevr. mr. E.F. Lagerwerf-Vergunst; CU
Drs. H. ten Hoeve; OSF

Leden Tweede Kamer

W.I.I. van Beek; voorzitter delegatie, VVD
B.J. van Bochove; CDA
J. Schinkelshoek; CDA
J.A.W.J. Leerdam MFA; PvdA
Mevr. drs. A.H. Kuiken; PvdA
J.R.V.A. Dijsselbloem; PvdA
Dr. A.A.G.M. van Raak; SP
J.W. Remkes; VVD
Mevr. mr. L.J. Griffith; VVD
H. Brinkman; PVV
Mevr. C.A. Ortega-Martijn BA; CU

Griffiers:

Mr. W. de Boer
Mevr. mr. H.J.M.M. de Gier

Inleiding

De delegaties kijken terug op een constructief en verhelderend overleg. De agenda van het overleg is als bijlage toegevoegd (bijlage 1).

De onderwerpen van de beraadslaging van de delegaties waren de volgende:

- I. Stand van zaken van de uitvoering van de afspraken uit de Slotverklaring van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties van juni 2007 te Den Haag;
- II. De positie van de talen van het Koninkrijk (waaronder de rol van de Nederlandse Taalunie);
- III. Culturele uitwisseling;
- IV. Invulling Koninkrijksdag;
- V. Verwijsindex Antillianen;
- VI. OCaN-adviesrapport Change the mind-set;
- VII. Beleidsintentie ter invoering van een ongewenstverklaring binnen het Koninkrijk;
- VIII. Financieel toezicht;
- IX. Duurzame energie;
- X. Staatskundige vernieuwing, waaronder good governance en rechtshandhaving;
- XI. Democratisch deficit en toekomst van het POK;

XII. Datum en onderwerpen voor het volgende Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties.

In het kader van het Overleg hebben de delegaties een werkbezoek afgelegd aan de Jellinekkliniek in Amsterdam, waar gesproken is over de problematiek van gok- en gameverslaving en over verslavingszorg.

Daarnaast hebben de delegaties een concert bijgewoond onder de titel "Randal Corsen & Co goes parliament. Muziek uit de West".

Hieronder volgen de delegatiestandpunten, conclusies en aanbevelingen voortvloeiend uit de beraadslagingen van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties. Van de besprekingen zelf is een stenografisch verslag gemaakt. De openingstoespraken van Eerste Kamervoorzitter en de delegatieleiders zijn als bijlagen toegevoegd (bijlage 2), evenals de inleidingen van de bewindspersonen en de overige sprekers (bijlage 3).

I. Stand van zaken van de uitvoering van de afspraken uit de Slotverklaring van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties van juni 2007 te Den Haag

De brief aan de regering van het Koninkrijk over de late termijn waarop haar reactie op de Slotverklaring is ontvangen, is verzonden op 3 juli 2007. De brief is beantwoord op 11 oktober 2007 (TK 31 200 IV/ 30945, nr. 7); de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt daarin toe dat gevraagde reacties op Slotverklaringen van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties voortaan binnen drie maanden zullen worden gegeven.

De delegaties zullen na een gesprek van de Nederlandse minister van Justitie, Hirsch Ballin met de minister van Justitie van de Nederlandse Antillen, de heer Dick en met de minister van Volksgezondheid, Milieu, Administratieve en Vreemdelingenzaken, de heer Wever, een reactie ontvangen op de toezegging van de staatssecretaris van Justitie om te kijken naar het verzoek van een groep mensen wier aanvraag, in de periode 2000-2007, tot naturalisatie op Aruba of de Nederlandse Antillen is afgewezen omdat zij niet kunnen aantonen dat zij minimaal 5 jaar onafgebroken legaal op Aruba of de Nederlandse Antillen hebben verbleven.

De voortgang op het onderwerp obesitas wordt gemeld; het gesprek tussen de ministers van Volksgezondheid van de drie landen heeft nog niet plaatsgevonden.

De Staten van de Nederlandse Antillen hebben een nota over obesitas behandeld en hebben inmiddels een bijzondere commissie ingesteld. En op Aruba is inmiddels ook een bijzondere commissie obesitas ingesteld, die afspraken heeft gemaakt met het Europees parlement om dit onderwerp in juni 2009 te bespreken.

II. De positie van de talen van het Koninkrijk (waaronder de rol van de Nederlandse Taalunie)

Inleiding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Dr. R.H.A. Plasterk

De heer Plasterk houdt een inleiding (bijlage 3) over de positie van talen in het Koninkrijk (waaronder de Nederlandse Taalunie) en culturele uitwisseling. Hierna wisselt hij met de delegaties van gedachten. Aansluitend volgt een onderlinge gedachtewisseling tussen de delegaties over beide onderwerpen (sub II en III), alsmede over de invulling van Koninkrijksdag (sub IV).

Discussie

Binnen het koninkrijk zijn er vier officiële talen te weten het Nederlands, Papiamentu(o), Fries en Engels. Curaçao en Aruba leggen steeds meer nadruk op het Papiamentu(o) in het onderwijs, terwijl de Bovenwindse eilanden van oudsher de nadruk op de Engelse taal leggen. Voorts komt naar voren dat hoewel in de wetgeving, de rechtspraak, het openbaar bestuur en bij de meeste officiële instanties het Nederlands de voertaal is, er op de eilanden steeds minder affiniteit is met de Nederlandse taal. De drie delegaties zijn zich hiervan bewust. De minister benadrukt dat taal meer dan een communicatiemiddel is en de eigen identiteit vertegenwoordigt. Een afnemende aandacht voor de Nederlandse taal is niet goed voor de samenhang in het Koninkrijk. De delegaties erkennen dat de Nederlandse taal steeds aandacht moet krijgen, maar met het uitgangspunt dat elk land binnen het Koninkrijk autonoom is op het gebied van taalpolitiek. De Nederlandse taal drukt de gezamenlijkheid uit en zorgt voor binding, samenhang en solidariteit binnen het Koninkrijk. Daarnaast bevordert het Nederlands een goede aansluiting op het vervolgonderwijs in Nederland en vergroot een goede beheersing ervan de kansen van Antillianen en Arubanen op de arbeidsmarkt. De delegaties hebben de minister erop gewezen dat er bezorgdheid bestaat over de aflossing van studieschulden van studenten die terugkeren naar Aruba en de Nederlandse Antillen. De minister heeft toegezegd het verzoek inzake wisselkoersen na bestudering te beantwoorden. Tevens is de minister erop gewezen dat er een protocol bestaat over de erkenning van diploma's van Arubaanse onderwijsinstellingen die belangrijk is voor de toelating tot Nederlandse universiteiten en hogescholen, die binnenkort komt te vervallen. De Arubaanse delegatie verzoekt de minister een nieuwe regeling te treffen opdat de erkenning van Arubaanse diploma's blijft gegarandeerd. De minister zegt toe aandacht te zullen geven aan genoemde problematiek.

Conclusies

De delegaties verklaren dat het Nederlands de gezamenlijke taal van het meertalig Koninkrijk is, onder gelijke erkenning van de autonomie van de Landen ten aanzien van de taalpolitiek. De samenwerking kan praktisch plaatsvinden via de Nederlandse Taalunie; zo hebben de Nederlandse Antillen op 13 december 2007 een

samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Deze zal na één jaar worden geëvalueerd. De Arubaanse delegatie brengt naar voren dat er een conceptvoorstel voor een raamovereenkomst is geformuleerd voor een nauwe samenwerking met de Nederlandse Taalunie.

III. Culturele uitwisseling

Discussie

Met het ontstaan van nieuwe entiteiten binnen het Koninkrijk neemt in zekere zin de diversiteit toe. Tegelijkertijd heeft de bevolking van de Nederlandse Antillen in de referenda onder andere gekozen voor bestendiging van de band met het Koninkrijk en wordt de band van de BES-eilanden met Nederland versterkt. De bestendiging van de Koninkrijksband alsmede de diversiteit binnen het Koninkrijk maken culturele uitwisseling van belang. De onderlinge uitwisseling van kunst en cultuur dient volgens de drie delegaties ingebed te zijn in een gemeenschappelijk patroon van waarden en normen. De nadruk dient meer dan voorheen te liggen op wederkerigheid tussen de verschillende entiteiten van het Koninkrijk; van een eenrichtingsverkeer mag geen sprake zijn.

Conclusies

De drie delegaties zijn van mening dat de gezamenlijke doelstellingen van de Landen van het Koninkrijk en de redenen om binnen het Koninkrijk te blijven, meer nadruk moeten krijgen. Dit kan ook tot uiting komen door het bevorderen van wederkerige uitwisseling op de terreinen van kunst en cultuur. Ook het schrijven van de gemeenschappelijke geschiedenis van het Koninkrijk en de verspreiding van kennis van de cultuur van de Nederlandse Antillen en Aruba in Nederland kan hieraan volgens de drie delegaties bijdragen. De organisatie en financiering van deze culturele uitwisseling betreffen volgens de delegaties uitvoering van de plannen, die eerst moeten worden uitgewerkt alvorens daarover uitspraken te doen.

IV. Invulling Koninkrijksdag

Discussie

De Nederlandse delegatie deelt mee de datum van 15 december al te vieren in de Antillengemeenten. Ook de viering van inburgering is al van 24 augustus naar 15 december verplaatst. De Nederlandse delegatie beveelt aan om de viering van deze dag uit te breiden.

Aruba heeft de viering van deze dag nog niet ingevuld maar denkt aan activiteiten op de terreinen van kunst en cultuur. Ook wil Aruba op deze dag de nadruk leggen op de bewustwording van het burgerschap van het Koninkrijk. Van Antilliaanse zijde wordt meegedeeld dat de Nederlandse Antillen onlangs een Landsverordening hebben aangenomen waarin 15 december uitgeroepen is tot Koninkrijksdag. Deze dag komt in de plaats van Statuutdag en geldt als een collectieve vrije dag.

Conclusies

De drie delegaties zijn van mening dat de landen binnen het Koninkrijk speciale aandacht moeten besteden aan 15 december, onder erkenning van het feit dat de drie landen hieraan deels ook een andere invulling geven.

V. Verwijsindex Antillianen

Discussie

Onder verwijzing naar de rapporten van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) en de Open Society Justice Initiative (OSJI) over dit onderwerp, brengen de Antilliaanse en Arubaanse delegaties hun bezwaren naar voren tegen de Verwijsindex Antillianen (VIA). Deze delegaties achten de voorgestelde registratie op basis van etnische achtergrond discriminerend en in strijd met internationale verdragen, waaronder het EVRM en het Verdrag van Rome. De toepasselijkheid van Europese wet- en regelgeving vloeit voort uit het feit dat Antillianen en Arubanen tevens EU-burgers zijn. De Staten van de Nederlandse Antillen hebben eerder het beleidsvoornemen van de VIA verworpen, terwijl zij gezamenlijk met de Staten van Aruba op 14 november 2007 een resolutie met dezelfde strekking hebben aangenomen, die ook in afschrift naar het Nederlandse parlement is verzonden. Introductie van de Verwijsindex Risicjongeren (VIR), van toepassing op alle jongeren met risicogedrag zonder onderscheid naar etnische afkomst, zou aan dit fundamentele bezwaar tegemoet kunnen komen en de VIA overbodig maken. De Nederlandse delegatie brengt naar voren dat zij kennis heeft genomen van het vonnis van de Rechtbank 's-Gravenhage van 26 juli 2007 ter zake van het beroep dat de OCaN heeft aangetekend tegen de ontheffing van het College bescherming persoonsgegevens (CBP) en dat zij in afwachting is van uitspraak in hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Ook de Nederlandse delegatie verwacht dat met de komst van de VIR de VIA overbodig kan worden, maar is van oordeel dat een definitief standpunt hierover pas kan worden ingenomen wanneer het wetsvoorstel VIR is aangeboden aan de Staten-Generaal en de fracties zich hierover een oordeel hebben kunnen vormen. De Nederlandse delegatie brengt verder in de beraadslagingen naar voren dat het wenselijk en noodzakelijk is met het oog op doelmatig beleid dat bij de inventarisatie van risicogedrag onder jongeren onderscheid wordt gemaakt naar etnische afkomst. De Antilliaanse en Arubaanse delegaties spreken in het algemeen hun grote bezorgdheid uit over registratie op basis van etniciteit. Ook bestaat bij deze delegaties de vrees dat registratie van etniciteit kan leiden tot ongewenste beleidsontwikkeling. De Nederlandse delegatie onderstreept dat de uitsplitsing van risicogedrag naar etnische achtergrond moet plaatsvinden op een geaggregeerd, geanonimiseerd niveau, niet herleidbaar tot individuen. Hier ligt ook het onderscheid met de VIA-regeling.

Conclusie

De Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse delegaties zijn van mening dat de VIA niet moet worden ingevoerd omwille van de strijdigheid met de aanbevelingen van de ECRI en OSJI en internationale verdragen. De Antilliaanse en Arubaanse delegaties beraden zich op het nemen van internationale stappen. De Nederlandse delegatie verwacht dat door de VIR de

VIA overbodig kan worden maar behoudt haar definitieve standpunt voor in afwachting van het kabinetsstandpunt en de uitspraak van de Raad van State.

VI. OCaN-adviesrapport *Change the mind-set*

Inleiding door drs. G. Helberg, voorzitter van het Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN)

Inleiding

Drs. G. Helberg, voorzitter van het Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN), geeft een korte presentatie van het adviesrapport van de OCaN, getiteld *Change the mind-set. Ter bestrijding van bijzondere armoede en sociale uitsluiting onder Antillianen en Arubanen*. Ook geeft de heer Helberg aan wat er sinds de publicatie van het rapport met de aanbevelingen is gebeurd (bijlage 3). Aansluitend krijgen de leden van de drie delegaties de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Vragen

In het rapport *Change the mind-set* wordt gesteld dat de aansluitingsproblematiek onder brede groepen Antillianen en Arubanen te herleiden is tot bijzondere en “onzichtbare” vormen van armoede en sociale uitsluiting. Deze zijn historisch, cultureel, psychologisch en politiek-economisch van aard. De heer Helberg legt in zijn presentatie het accent op het collectief trauma vanuit het slavernijverleden: een ongeheelde – en ongedeelde – psychische verwonding, die generaties lang zou worden overgedragen en die van slachtoffers “daders” zou maken. De heer Helberg benadrukt dat de afschaffing van de slavernij slechts enkele generaties teruggaat. De voorzitter van de OCaN stelt dat de bewustwording van het trauma essentieel is voor een vruchtbare en toekomstgerichte communicatie tussen de betrokken bevolkingsgroepen in het Koninkrijk en de oplossing van de gesignaleerde aansluitingsproblematiek van Antillianen en Arubanen. Het gaat daarbij om de erkenning en bewustwording dat het trauma het denken, de gedragingen en de onderlinge communicatie binnen het Koninkrijk beïnvloedt. Daarbij geldt dat het slavernijverleden niet alleen de Caribische bevolkingsgroepen aangaat, maar evenzeer de autochtone Nederlanders met wie zij dit verleden delen. Bewustwording en erkenning van het trauma stelt het psychologische mechanisme van “blaming the victim” buiten werking. Desgevraagd benadrukt de heer Helberg dat sprake is van een collectief “trauma” en niet enkel van collectieve “herinnering”, omdat het de onderlinge communicatie verstoort en de gedragingen van mensen (in negatieve zin) beïnvloedt. In reactie op een vraag vanuit de Arubaanse delegatie stelt de heer Helberg dat naast de beeldvorming en het zelfbeeld, het tevens van belang is dat zoveel mogelijk feitelijke informatie over de doelgroepen beschikbaar is. Deze zienswijze wordt door de leden van de Nederlandse delegatie gedeeld. De Arubaanse delegatie wijst erop dat wanneer beroep wordt gedaan op de grondrechten van de burgers zoals vastgelegd in het Statuut, dit niet mag worden geplaatst in het traumaperspectief. Tevens speelt machtsongelijkheid in de onderlinge relaties binnen het Koninkrijk een rol. De Antilliaanse delegatie vraagt naar de follow-up van het adviesrapport van de OCaN. In reactie stelt de heer Helberg dat het beleid van de ministers voor Wonen, Wijken en Integratie en van Justitie en van de staatssecretaris van

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderdelen van het rapport lijkt te weerspiegelen.¹ Tevens is de OCaN voornemens samen met betrokkenen een implementatieplan op te stellen met concrete acties binnen de zeven pijlers die in het rapport worden onderscheiden teneinde de doelstelling van halvering van de armoede binnen 20 jaar te bereiken.

Conclusie

De drie delegaties zijn het erover eens dat voor een verdere bespreking van het OCaN-adviesrapport in het kader van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties nadere uitwerking en concretisering van de aanbevelingen uit het rapport wenselijk is. Het rapport zal voor het volgende Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties opnieuw worden geagendeerd, waarbij eventueel het nog te verschijnen implementatieplan van de OCaN kan worden betrokken. Door de delegaties worden notities met concrete voorstellen en suggesties voorbereid.

VII Beleidsintentie ter invoering van een ongewenstverklaring binnen het Koninkrijk

Inleiding door de minister van Justitie, dr. E.M.H. Hirsch Ballin

De minister van Justitie houdt een inleiding over rechtshandhaving in het kader van staatkundige vernieuwing en over de beleidsintentie ter invoering van een ongewenstverklaring binnen het Koninkrijk (bijlage 3). De minister erkent dat het onderwerp "ongewenstverklaring" gevoelig ligt. De minister verklaart nog eens dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat er een Rijkswet personenverkeer zal worden opgesteld omdat een dergelijke wet in het belang van de burgers is. Het wezenlijke voor de burgers van het Koninkrijk is immers niet het gezamenlijke paspoort, maar het staatsburgerschap van het Koninkrijk. Daarom is gekozen voor de Rijkswet personenverkeer, waarvan het uitgangspunt is de vrijheid van reizen van Nederlanders binnen het Koninkrijk. Het kabinet wil niet een soort terugkeerregeling; daarom ook heeft dit kabinet de terugkeerregeling van het vorige kabinet ingetrokken. De bedoeling is wel om bescherming te bieden aan burgers vergelijkbaar met de Landsverordeningen Toelating en Uitzetting (LTU) van de Nederlandse Antillen en Aruba. Deze bevatten immers ook waarborgende bepalingen. De inhoud van het wetsvoorstel betreft een soort noodrem in de vorm van een ongewenstverklaring voor niet-ingezetenen die ernstige schade berokkenen aan de samenleving. In bepaalde situaties is verwijdering mogelijk maar als personen ingezetenen zijn, is dat niet de wijze om problemen aan te pakken. De minister bevestigt dat het wetsvoorstel ook bepalingen bevat op het gebied van de rechtsbescherming. Omdat het Koninkrijk na de staatkundige hervorming uit vier landen zal bestaan, zijn er complicaties omdat de LTU's dan tussen vier landen zullen gelden. De minister antwoordt op de vele vragen hierover dat het kabinet uitdrukkelijk in deze Rijkswet heeft gekozen voor een ongedeeld staatsburgerschap met alle rechten en plichten, die daarbij horen. Het voorstel is daarmee in overeenstemming met de motie daarover van de Staten van de Nederlandse Antillen. Bij de vaststelling van het Statuut in

¹ Kamerstukken II, 2007-2008, 26283 nr. 31.

1954 is een goede keuze gemaakt waaraan niet wordt getornd. Het concept van het wetsvoorstel zal binnen enkele maanden gereed zijn. Te zijner tijd zal het wetsvoorstel bij de drie parlementen van het Koninkrijk worden ingediend.

Het is zeker niet de bedoeling om de autonomie van de landen uit te hollen, maar het is wel zo dat autonomie alleen kan functioneren in een bredere structuur; er is eerder sprake van subsidiariteit. Het wetsvoorstel zal in overeenstemming zijn met de internationale verdragen en verplichtingen. De minister verklaart nog eens met nadruk dat het kabinet niet de bedoeling heeft om problemen aan te pakken door middel van registratie van groepen; de VIA-regeling berust niet op etniciteit, aldus de minister. Informatie over registratie wordt geanonimiseerd doorgegeven. De minister suggereert de delegaties voor een volgend POK de minister voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI) uit te nodigen voor informatie over dit onderwerp. Hij herhaalt dat het ongedeeld staatsburgerschap uitgangspunt is van het wetsvoorstel hetgeen zijn grondslag heeft in het Statuut, artikel 3, eerste lid, onderdelen c, f en g. Het gaat uitdrukkelijk om de rechten van Nederlanders en hun vrij reizen binnen het Koninkrijk. Uitgangspunt van de regeling zijn de personen die problemen veroorzaken; de samenleving dient tegen deze personen te worden beschermd. Het gaat niet om een groepsgewijze benadering.

Discussie

De Antilliaanse delegatie spreekt nogmaals de bezorgdheid uit van de delegaties van de Nederlandse Antillen en van Aruba over de intentie en stelt dat het wetsvoorstel te zijner tijd zal worden beoordeeld op de uitgangspunten van het respecteren van het ongedeeld staatsburgerschap en op de eerbiediging van internationale verdragen. De minister besluit met de erkenning dat dit ook zijn ijkpunten zijn.

Conclusies

De drie delegaties komen tot de volgende conclusies.

1. Alvorens een oordeel te geven, wordt het voorstel van Rijkswet personenverkeer afgewacht;
2. De delegaties onderschrijven de uitspraak van de minister van Justitie dat in de Rijkswet personenverkeer het ongedeeld staatsburgerschap uitgangspunt is, zoals in het Statuut neergelegd, met alle rechten en plichten die daarbij horen. De Nederlandse delegatie gaat ervan uit dat een noodremprocedure een onderdeel vormt van deze rijkswet die gericht is op de aanpak van individuen die problemen veroorzaken;
3. De delegaties onderschrijven het standpunt van de minister van Justitie dat het niet de bedoeling is om problemen aan te pakken door middel van registratie van groepen;
4. De delegaties stellen zich op het standpunt dat het wetsvoorstel moet voldoen aan de internationale verdragen en internationale verplichtingen.

VIII. Financieel toezicht

Inleiding door de voorzitter van het College Financieel Toezicht, Prof. dr. H. Weitenberg, en het lid van het College Financieel Toezicht, mevrouw A.M. Vliegenthart

Inleiding

De heer Weitenberg en mevrouw Vliegenthart geven een inleiding over financieel toezicht door het College Financieel Toezicht (Cft) (bijlage 3), waarna zij met de delegaties van gedachten wisselen. Aansluitend beraadslagen de delegaties onderling over het financieel toezicht.

Discussie

Diverse deelnemers aan de discussie verwijzen naar de verschillen tussen enerzijds de concept algemene maatregel van rijksbestuur inzake het financieel toezicht voor Curaçao en Sint Maarten en anderzijds de algemene maatregel van bestuur inzake het financieel toezicht op de BES-eilanden. Ten aanzien van de BES-eilanden beschikt het Cft over concrete bevoegdheden om het financieel toezicht te kunnen uitoefenen, terwijl in de concept regeling voor Curaçao en Sint Maarten sprake is van signalerend en adviserend toezicht door het Cft. In laatstgenoemd geval is het aan de rijksministerraad om bij niet naleving van toezichtnormen formele maatregelen te treffen.

Het besef is aanwezig dat het financieel toezicht niet vanaf het begin in de volle breedte optimaal kan worden uitgeoefend. In verband met zowel de adaptatie van de toezichtnormen in de betrokken entiteiten als in verband met de capaciteitsgrenzen van het Cft is het essentieel aan de uitoefening van het toezicht prioriteiten te stellen en dat toezicht in een passend tempo uit te voeren. Een complicerende factor bij de uitoefening van financieel toezicht is bovendien de beperkte schaal van sommige eilanden.

Het financieel toezicht stelt financiële kaders maar strekt zich niet uit tot de politiek inhoudelijke afwegingen door bestuurders. In verband daarmee is het van groot belang de vertegenwoordigende organen van de eilanden meer direct bij het financieel toezicht door het Cft te betrekken. Dat laatste is mogelijk indien het college tijdig informatie over het toezicht aan die organen verstrekt.

Het land Nederland kan bijdragen aan specifieke deskundigheidsbevordering op het terrein van het financieel toezicht door op beperkte schaal technische bijstand te leveren. Met het oog op draagvlakverbreding van het financieel toezicht onder de bevolking bestaat er behoefte aan gerichte voorlichting.

Conclusies

De Nederlands-Antilliaanse en Nederlandse delegaties bepleiten dat Curaçao, Sint Maarten en de BES-eilanden na invoering van de staatkundige vernieuwing beschikken over deugdelijk bestuursorganen die invulling geven aan eisen van good governance. Zij voegen daar aan toe dat tevens sprake dient te zijn van een adequaat, efficiënt en sluitend financieel toezicht. De Nederlands-Antilliaanse en Nederlandse delegaties zijn van mening dat er duidelijkheid dient te bestaan over de schulden van de Nederlandse Antillen die zijn ontstaan ná de afgesproken saneringsdatum van 31 december 2005. Schulden die na deze datum zijn ontstaan blijven buiten de saneringsoperatie. Indien niet aan de normen van signalerend en adviserend toezicht wordt voldaan, dient de Rijksministerraad

formele maatregelen te treffen. De Nederlandse delegatie stelt zich op het standpunt dat mocht de staatkundige hervorming niet tot het beoogde resultaat leiden, de reeds verstrekte gelden worden teruggevorderd. De Nederlands-Antilliaanse en Nederlandse delegaties bepleiten dat in regelgeving wordt vastgelegd dat de volksvertegenwoordigingen tijdig op de hoogte worden gesteld van de door het Cft uitgebrachte adviezen. Tijdens de beraadslagingen waren er aanmerkelijk verschillen van mening binnen de Nederlands-Antilliaanse delegatie.

IX Duurzame energie

Inleiding door een lid van de Raad van Bestuur van Delta, drs. Th.J. B. van der Klaauw, over duurzame energie.

Inleiding

De heer Van der Klaauw geeft een inleiding over duurzame energie (bijlage 3), waarna hij met de delegaties van gedachten wisselt.

Discussie

De opties van uitbreiding of vervanging van de bestaande Delta-windparken op Curaçao (Playa Kanoa en Tera Kora) en mogelijke windparken op Aruba komen aan de orde. Ook wordt gesproken over andere vormen van duurzame energie die – ook voor de andere eilanden – mogelijk relevant kunnen zijn (o.a. zonne-energie en geothermische energie). Ten aanzien van de financieel-economische aspecten van duurzame energie is gesproken over de tariefstelling en de steeds beperktere levensduur van de investeringen op het terrein van windenergie.

X. Staatkundige vernieuwing, waaronder good governance en rechtshandhaving

Inleiding door drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Inleiding

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties houdt een inleiding over het proces van staatkundige vernieuwing, zowel met betrekking tot Curaçao en Sint Maarten als tot de BES-eilanden (bijlage 3), aansluitend volgt een discussie met de drie delegaties.

Discussie naar aanleiding van de inleiding van de staatssecretaris

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stelt in antwoord op vragen van de drie delegaties dat nu wordt aangestuurd op het overgaan op de nieuwe staatkundige situatie met ingang van december 2010. Het streven is erop gericht om alle wetgeving, de Staatsregelingen voor Curaçao en Sint Maarten en het toetsingskader op tijd gereed te hebben voor de toetsingsconferentie die op 15 december 2008 zal worden gehouden. Dat geldt ook voor het Statuut. In antwoord op de desbetreffende vragen stelt zij nadrukkelijk dat er geen nieuw Statuut wordt opgesteld, maar dat het slechts gaat om

die aanpassingen van het huidige Statuut die nodig zijn door het Slotakkoord. Een grote herziening is ook helemaal niet nodig omdat bijvoorbeeld in artikel 43 al de waarborgfunctie is neergelegd. De ontmanteling van het land Nederlandse Antillen zal geleidelijk gebeuren. De staatssecretaris zei niet zo pessimistisch te zijn dat dit proces lang zal duren omdat nu al taken worden overgedragen. Omdat Nederland rechtsopvolger is van de Nederlandse Antillen voor de BES-eilanden, heeft ook Nederland belang bij het goed verlopen van dit ontmantelingsproces.

Voor de rechtshandhaving moet eerst een structuur worden opgesteld; ten slotte zal worden getoetst of aan alle criteria is voldaan, zoals met betrekking tot de politie van Sint Maarten. Nederland stelt hiervoor in het kader van Plan Veiligheid Nederlandse Antillen (PVNA) ook geld ter beschikking. De rapportage met betrekking tot de toetsing zal, als toegezegd, aan de Tweede Kamer worden aangeboden. De nieuwe status zal pas ingaan nadat de nieuwe landen en de Staten van de Nederlandse Antillen daartoe hebben besloten en na behandeling van de betreffende wetgeving door de Staten-Generaal. De Nederlandse delegatie vraagt of de staatssecretaris wel voldoende informatie krijgt bijvoorbeeld over de economische zones en over de fiscaliteit zodat de nieuwe structuur ook goed kan worden beoordeeld. Overigens is het land Nederlandse Antillen volledig autonoom op fiscaal terrein.

De zorg van de Antilliaanse delegatie over de capaciteitsproblemen deelt zij niet omdat er op veel terreinen ambtelijke ondersteuning wordt geboden. Het kabinet van de gezaghebbers wordt versterkt en voor de know-how op financieel gebied zijn 20 ambtenaren van het ministerie van Financiën aan de Nederlandse Antillen uitgeleend. Over de versterking van de democratische legitimatie op Koninkrijksniveau heeft de staatssecretaris op 13 december 2007 een notitie naar de Tweede Kamer gestuurd.² Op de verschillende vragen hierover stelt de staatssecretaris dat het uitgangspunt van good governance in het hele Koninkrijk geldt. De Rijksministerraad kan een aanwijzing geven aan het desbetreffende bestuur; de uitvoering van de schuldsanering kan dan worden stopgezet. De hele schuldsanering heeft als doel om de situatie voor de Antilliaanse burgers te verbeteren. De bevolking heeft immers zelf gekozen voor een staatkundige verandering.

Op de desbetreffende vraag antwoordt de staatssecretaris dat de Algemene Rekenkamer alleen de uitgaven van de rijksoverheid controleert en niet de uitgaven van de gemeenten; deze hebben hun eigen rekenkamers. Het concept van het Besluit tijdelijk financieel toezicht Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint Maarten (een AMvRB) zal naar de Raad van State worden gestuurd en vervolgens naar de Rijksministerraad.

Het Protocol van 1993 met Aruba is volgens de staatssecretaris juridisch nog steeds geldig. De Arubaanse delegatie deelt deze mening niet en verwijst naar de brief van de minister-president Van Aruba van 10 juni 2008 aan de Statenvoorzitter van Aruba. De staatssecretaris zal dit onderwerp bespreken met de Arubaanse regering. Met betrekking tot het Planhotel wil zij alleen zeggen dat het oordeel van het kabinet niet is gewijzigd. Nu het overleg met de technische deskundigen is afgerond, zal zij overleggen met de minister-president van Aruba.

² Kamerstukken II, 2007-2008, 30945 nr. 8.

Onderlinge discussies van de delegaties over staatkundige vernieuwing

De drie delegaties hebben een intensieve discussie gevoerd over het proces van staatkundige vernieuwing en de randvoorwaarden voor het welslagen van dit proces. Hierbij kwamen onder andere de volgende onderwerpen ter sprake: autonomie en zelfbeschikkingsrecht, referenda-uitslagen, politiek en maatschappelijk draagvlak voor staatkundige vernieuwing, rechtshandhaving, veiligheid, politie, financieel toezicht, schuldsanering, budgetrecht van volksvertegenwoordigers, belastinginning, rekolonisatie, good governance, schaal van het bestuur, financiële transparantie, financiering van politieke partijen, civiele aansprakelijkheid van bestuurders, corruptie, alsmede sociale zekerheid, onderwijs en cultuur, welvaart, armoedebestrijding en volksgezondheid. Ondanks het feit dat er tussen de drie delegaties en binnen elk van de delegaties op belangrijke punten overeenstemming bestaat, kwamen in de beraadslagingen ook de aanmerkelijke verschillen van mening binnen de Nederlands-Antilliaanse, Arubaanse en Nederlandse delegaties tot uitdrukking.

Conclusies

De delegaties van Nederland en de Nederlandse Antillen zijn ervan overtuigd dat de staatkundige vernieuwing die nu hoog op de politieke agenda staat voor alle betrokkenen van het grootste belang is. De delegaties vinden dat de afgesproken randvoorwaarden krachtig moeten worden ingevuld. De rechtshandhaving, good governance en een goed financieel beheer hebben daarbij hoge prioriteit. De rechtshandhaving vraagt een adequate organisatie van de rechtelijke macht, het openbaar ministerie en de politie. Good governance vraagt om een open, transparant, integer en democratisch controleerbaar bestuur. Een goed financieel beleid voldoet aan de randvoorwaarden die in de Slotverklaring zijn afgesproken. Het financieel toezicht wordt zodanig georganiseerd dat daarbij geen afbreuk wordt gedaan aan de democratische bevoegdheden van de bestuursorganen.

De staatkundige hervormingen vragen om een groot politiek en publiek draagvlak. Geconstateerd moet worden dat de opvattingen over het verloop van het proces binnen alle delegaties tot zeer verschillende beoordelingen leiden. Binnen de Antilliaanse delegatie is een groot verschil van opvatting zichtbaar tussen de coalitie- en de oppositiepartijen. Binnen de Nederlandse delegatie is weliswaar een grote steun voor het staatkundige vernieuwingsproces maar duidelijk is ook dat door de verschillende politieke partijen op heel verschillende wijze zaken worden beoordeeld en verschillende partijen ook een aantal eigen randvoorwaarden hebben geformuleerd die bepalend zijn voor hun politieke steun.

De Arubaanse delegatie benadrukt nogmaals haar standpunt van behoud van alle in het verleden verworven rechten.

De komende besluitvorming zal binnen de delegaties en tussen de delegaties nog leiden tot diepgaande debatten. Alle delegaties zijn er van overtuigd dat dit proces alleen maar tot een goed einde wordt gebracht als het draagvlak wordt versterkt en een aantal politieke verschillen van opvatting wordt overbrugd. Uiteindelijk zal aan het einde van het

besluitvormingsproces via een referendum de bevolking van Curaçao definitief een oordeel geven over het eindresultaat

Inleiding door Staatsraad van het Koninkrijk mr.ir. H.C. Maduro over de wijziging van het Koninkrijksstatuut in het kader van de staatkundige vernieuwing

Na afronding van de beraadslagingen van de delegaties over de staatkundige vernieuwing, waaronder democratisch deficit, good governance en rechtshandhaving, geeft de heer Maduro, Staatsraad van het Koninkrijk, een inleiding over de wijziging van het Koninkrijksstatuut in het kader van de staatkundige vernieuwing (bijlage 3), waarna een gedachtewisseling met de delegaties plaatsvindt.

XI. Democratisch deficit en toekomst van het POK

Discussie

Het democratisch deficit kan worden omschreven als het ontbreken van de parlementaire controle op de besluitvorming van de Koninkrijksregering door het ontbreken van verantwoordingsplicht van de raad van ministers van het Koninkrijk aan de gekozen volksvertegenwoordigers.

Tijdens de discussie worden een institutionele, een relationele en een procedurele variant onderscheiden.

Diverse oplossingsopties die de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest, passeren de revue:

- instelling van een Koninkrijksparlament (een overkoepelend parlement);
- opschalen van de Tweede Kamer tot een soort Rijkskamer;
- instelling van een interparlementaire commissie (ipc);
- incidenteel toevoegen van vertegenwoordigers van de toekomstige landen aan de Tweede Kamer, en
- beter gebruik van de reeds bestaande mogelijkheden van het Statuut.

In de laatste optie zou aan de Staten van de Nederlandse Antillen en van Aruba ook het recht van initiatief kunnen worden gegeven en zou het POK een katalyserende rol kunnen spelen.

Bij de delegaties leeft het besef dat het probleem oplosbaar is indien een commissie van drie deskundigen op korte termijn onderzoekt hoe de bestaande mogelijkheden van het Statuut en de in het verleden al door verschillende commissies uitgebrachte rapporten kunnen worden uitgewerkt. Om ook op korte termijn tot operationele oplossingen te komen, moet worden vastgesteld welke in het verleden voorgestelde oplossingen thans, gelet op de beschikbare tijd en de komende staatkundige vernieuwingen, afvallen. Bij het oplossen van de problematiek van het democratisch deficit is in het bijzonder aandacht nodig voor de vraag op welke (andere) terreinen Koninkrijkswetgeving noodzakelijk is en vervolgens voor de vraag voor welke aldus afgebakende onderwerpen het consensusvereiste dient te gelden.

Het POK wordt door de delegaties niet gezien als instrument voor de oplossing van het democratisch deficit. Wel zou het POK ná 15 december 2008 een rol kunnen spelen bij de toetsing van de concept regelgeving voor de nieuwe staatkundige verhoudingen.

Conclusies

Na afronding van de beraadslagingen trekken de delegaties de volgende conclusie ten aanzien van de problematiek van het democratisch deficit, alsmede over de toekomst van het POK:

- De drie delegatievoorzitters stellen een commissie van drie deskundigen samen en bezien op welke wijze middelen kunnen worden gevonden voor deze commissie. De Antilliaanse deskundige zal worden bepaald na overleg met de eilandgebieden van Curaçao en Sint Maarten. Startpunt van de in te stellen commissie zal zijn de notitie van de commissie-Van Oven.
- De commissie dient zich op korte termijn, dat wil zeggen binnen enkele maanden, te buigen over de volgende vragen:
 - a. Hoe dient het democratisch deficit thans gedefinieerd te worden in het licht van de komende staatkundige vernieuwingen?
 - b. Welke mogelijkheden zijn op basis van het Statuut thans al voorhanden?
 - c. Welke technische en praktische mogelijkheden zijn thans al beschikbaar om het democratisch deficit te verminderen (bijvoorbeeld video-conferences en ipc-pilot projecten)?
 - d. Welke wijzigingen dienen in het Statuut te worden aangebracht?
 - e. Welke onderwerpen dienen op Koninkrijksniveau te worden geregeld?
 - f. Voor welke onderwerpen dient het consensusvereiste te gelden en welke onderwerpen kunnen worden afgehandeld via de normale procedure?
 - g. Welke activiteiten moeten in de nieuwe staatkundige verhoudingen democratisch gecontroleerd worden en is er in dat verband een rol voor het POK?
 - h. Hoe moet de toekomst van het POK in meer brede zin worden gezien?

XII. Onderwerpen voor het volgende Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties

De delegaties stellen voor de volgende punten te agenderen voor het komende Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties:

- Vernieuwd Statuut;
- Staatkundige vernieuwing, waaronder
 - Good governance
 - Democratisch deficit
 - Rechthandhaving, waaronder politie
 - Concept-wetgeving (consensus rijkswetten) tot stand gekomen in het kader van staatkundige hervorming, uitgesplitst onderwerp afzonderlijk
- Kiesrecht voor het Europees Parlement voor de Nederlandse Antillen en Aruba;
- EU-personeelverkeer naar de BES-eilanden;
- Positie Antillianen en Arubanen in Nederland
 - ECRI
 - Change the mind-set;
- Studieschuld
- Buitenlands beleid

Daarnaast stelt de Nederlandse delegatie voor bilateraal van gedachten te wisselen met de Nederlands-Antilliaanse delegatie over de Sociaal-Economische Initiatieven, alsmede over de problematiek van de Isla-raffinaderij.

Tot slot stelt de Nederlandse delegatie voor bilateraal van gedachten te wisselen met de Arubaanse minister van Financiën.

De Nederlandse delegatie stelt voorts voor om een culturele activiteit een vaste plaats te geven in het programma van het Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties.

Bijlage 1

Programma

Bijlage 2

Openingstoespraken

Bijlage 3

Inleidingen